

Rondblik

Echtscheiding

P.L. Voorberg

Het digitale Handboek voor de ambtsdrager (*Gemeente vandaag*, uitg. SGO) ontving een waardevolle aanvulling in een artikel van ds. H.J. Siegers, 'Echtscheiding en de pastorale gemeente'. Het zou niet moeilijk zijn hier een lijst van de verdienstelijkheden van dit artikel op te sommen. Daarom zou ik ook iedereen aanraden van dit artikel kennis te nemen! Tegelijk moet gezegd worden dat in het artikel een bepaalde angel zit die gevaarlijk kan doorwerken. In dit artikel geef ik dat aan om doorwerking hiervan te voorkomen.

1 Korintiërs 7

In voorgaande discussies met Deputaten echtscheiding en hertrouw (van o.a. de GS Zuidhorn 2002-03 en Amersfoort 2005) is breeduit 1 Korintiërs 7 aan de orde gekomen. In vruchtbare gedachtewisselingen met deze deputaten is vooruitgang geboekt en kwamen we tot groeiende overeenstemming. Op een punt blijft er verschil van mening en nu dat via dit digitale handboek opnieuw gepubliceerd wordt, moet daar m.i. weer de vinger bij gelegd worden.

Het gaat om het verschil tussen de bevoegdheid van een bijbelschrijver en de kerk van vandaag. Christus geeft in de Bergrede aan dat het niet past bij de stijl van het koninkrijk huwelijken te verbreken. Wie vervolgens een gescheiden broeder of zuster trouwt, pleegt (in de meeste gevallen) overspel. In 1 Korintiërs 7 haalt Paulus een situatie voor het voetlicht die door Christus met zoveel woorden niet is genoemd: echtscheiding in geval van een gemengd huwelijk en met als oorzaak het gemengde karakter van het huwelijk. We veronderstellen een situatie waarin een van beiden in het huwelijk tot geloof gekomen is en de ander om die reden het huwelijk voor gezien houdt. In die situatie is de verlaten partij 'niet gebonden' (1 Kor. 7:15), nl. aan de regel van het niet mogen scheiden. Uit deze gang van zaken concludeert ds. Siegers: 'dan mogen wij daaruit afleiden dat wij als gemeente van Christus in een nieuwe situatie (een in de Bijbel onvoorziene of niet genoemde situatie) ook een standpunt moeten bepalen over scheiding. We mogen de lijn van de Here en zijn apostel Paulus doortrekken en tot conclusies komen voor een situatie die zich vandaag voordoet en die in de Bijbel nog niet genoemd, of voorzien werd. Zo'n nieuwe situatie vraagt om toepassing van het onderwijs dat Jezus gaf. Paulus geeft daarvoor voortgezet onderwijs' (p. 9).

In dit gedeelte wordt een aantal stappen gezet die m.i. niet kunnen en die gevaarlijke gevolgen voor de bijbeluitleg kunnen hebben.

Mogen wij wat Paulus mocht?

Het is duidelijk dat Paulus de lijnen doortrekt vanuit het onderwijs van Christus in de Bergrede. Hij behandelt een situatie die Christus daar niet behandelt. De Here stond te midden van het verbondsvolk en dan ligt een gemengd huwelijk niet voor de hand. Als die situaties zich wel voordoen, moet er nader onderwijs komen, wat Paulus geeft. En daaruit mogen wij, volgens ds. Siegers, afleiden dat de gemeente in een nieuwe situatie ook met nieuwe regels mag komen. Waar is dat op gegrond? In 1 Korintiërs 7 zien we *een door de Geest geïnspireerde apostel, bijbelschrijver* met nieuwe aanwijzingen komen. Wat is het argument om van die apostel, een door de Geest aangedreven bijbelschrijver, de lijnen door te trekken

naar de gemeente? Het valt op dat ds. Siegers niet een lijn trekt van Paulus (bijv. als voorganger) naar voorgangers, dominees van vandaag.

Waarom niet? Ds. Siegers verantwoordt dat niet. De reden zal wel zijn dat het veel te gevaarlijk is apostolische bevoegdheden over te dragen aan voorgangers van vandaag. Maar waarom trekt hij de lijn dan wel door van die geïnspireerde voorganger/apostel naar de gemeente van vandaag? Daarvoor ontbreekt ieder argument. Een gemeente is niet geïnspireerd om feilloze woorden uit te spreken of op te schrijven als Paulus, wanneer hij schreef voor de Bijbel. Het is in de geschiedenis meermalen voorgekomen dat gemeenten collectief dwaalden. Dat kan van een geïnspireerd bijbelschrijver niet gezegd worden. Kortom: wij, een gemeente vandaag, mogen niet wat Paulus deed. Ds. Siegers levert daarvoor geen enkel argument, zijn betoog is op dat punt niet concludent. Je kunt van een geïnspireerd apostel geen conclusies trekken, naar wie dan ook, omdat geïnspireerde apostelen volstrekt uniek zijn geweest, zij waren het fundament van de kerk (zie Ef. 2:20). Als dat er eenmaal ligt, is de tijd van het fundamentleggen voorbij. Een gemeente mag en kan niet meer dan bouwen op het fundament, vanuit de fundamentele waarheden die in het fundament zijn vastgelegd.

Het gevaar

Het gevaar is dat we met deze redenering concrete geboden van de Here gaan afzwakken of veranderen. De Bijbel leert niet meer dan dat het huwelijk onontbindbaar is en dat in geval van kwaadwillige verlating in een gemengd (geraakt) huwelijk de verlaten gelovige partij niet meer gebonden is. Als de gemeente op een lijn gezet wordt met Paulus, kan de gemeente wettig van nog meer verlaten gelovige huwelijkspartners zeggen dat ze niet meer gebonden zijn. Ds. Siegers geeft daarvan een concreet voorbeeld: een vrouw is getrouwd met een psychopaat die haar leven terroriseert, haar zelfs bedreigt en die het gezin kapot maakt. Als er dan geen andere uitweg meer is, dient de kerk te zeggen: hier bent u niet gebonden. Uiteraard is zo'n huwelijk niet vol te houden. Maar waarom heeft noch Paulus, noch Christus de weg gewezen van het-niet-meer-gebonden-zijn? De Schrift beperkt zich tot de gevallen van overspel (Bergrede) en kwaadwillige verlating om het geloof. Psychopathie is een ziekte. We beloven elkaar trouw te blijven in gezondheid en ziekte. Dat kan in deze gevaarlijke situatie niet door onder een dak en in een bed te blijven leven. Er moeten maatregelen ter bescherming van vrouw en kinderen worden getroffen en de kerk zal daar naar vermogen bij behulpzaam zijn. Maar de kerk heeft niet het (exclusief apostolische) recht te zeggen: u bent in dit geval niet gebonden. Daar is geen schriftuurlijke grond voor.

Het gevaar is dat, als de kerk in dit geval zich het recht van de apostel aanmeet en de ene partij tot niet gebonden verklaart, een gemeente dat in meer gevallen gaat doen; het hek is van de dam. Medelijden kan gaan heersen waardoor we om zo te zeggen 'barmhartiger worden dan de Here'. Waar Gods Woord geen hekken weghaalt (bindingen weghaalt), moeten gemeenten dat ook niet doen. Laat de gemeente om zo'n bedreigde zuster heen gaan staan, maar geen uitspraken doen die haar niet toekomt.

De praktijk

Het verschil tussen ds. Siegers en ondergetekende is in de praktijk kleiner dan het lijkt. Daar gaat het mij dan ook niet om. Het gaat me om de toegepaste uitleg van de Schrift (hermeneutiek) waarbij een gemeente zich rechten aanmeet die haar niet toekomen (apostolische rechten). Daar wil ik me tegen verzetten.

In de praktijk zal ook ds. Siegers de vrouw die zich losmaakte van haar psychopathische man, aangeven dat ze niet voor de tweede keer moet gaan trouwen, omdat de eenmaal gegeven belofte van haar jawoord aan die (zieke) man blijft gelden ‘tot de dood je zal scheiden’ (aangehaald artikel, p.11).

De achtergrond hiervan is, dat ds. Siegers meent dat het woord van Paulus dat zo’n vrouw ‘niet gebonden’ is, betekent dat zij niet ‘aan de regel van het niet mogen scheiden’ gebonden is. Dat lijkt mij een niet zo voor de hand liggende exegese. De apostel bedoelt hier m.i. aan te geven dat de aldus verlaten vrouw niet meer *aan haar weglopende* man gebonden is (1 Kor. 7:15). Daarom is zo’n verlaten vrouw m.i. wel gerechtigd weer een tweede huwelijk aan te gaan. Enerzijds verdedigt ds. Siegers een ‘strengere’ praktijk dan ik: ook waar tot een huwelijkspartij gezegd wordt dat hij/zij niet meer gebonden is, blijft de huwelijksbelofte gelden. Naar mijn inzicht is dat niet zo. Waar van overspel of verlating om het geloof sprake is, is de onschuldige partij m.i. niet meer gebonden en dus vrij voor een tweede huwelijk. Dat dat in de meeste gevallen af te raden is, stem ik ds. Siegers toe, maar verder dan afraden zou ik niet willen gaan en zeker niet de eens gegeven trouwbelofte in het veld willen brengen. Die is vervallen door het overspel of de verlating omwille van het geloof. Anderzijds biedt ds. Siegers meer ruimte dan ik: de gemeente kan in meer gevallen dan de Schrift noemt, een gehuwde aangeven dat hij/zij niet meer gebonden is (al betekent dat dan niet dat de weg naar een tweede huwelijk vrij is, er ligt nog een huwelijksbelofte, op de een of andere manier).

In het geval van de psychopate man wil ds. Siegers de regel van het ‘niet gebonden zijn’ toepassen, maar tegelijk op grond van de gegeven en blijvende trouwbelofte een tweede huwelijk tegengaan. Ik zou óók een tweede huwelijk tegen willen gaan en ook op grond van de gegeven en gebleven trouwbelofte, maar vanuit andere argumenten dan ds. Siegers.

Het belang van deze discussie

Samengevat is het belang van deze discussie dus niet dat we in de praktijk tot andere beleidslijnen zullen komen, maar wel dat deze hermeneutiek m.i. niet kan en tot verkeerde bijbeluitleg kan leiden en tot verkeerde (ethische) conclusies. Vandaar dat ik mij genoodzaakt zag hier wederom mijn stem tegen te verheffen.